

Justificació i metodologia d'aplicació

Uns llibres i unes inquietuds

Els llibres que presentem, *Hola Nur!* i *La Nur aprèn*, són uns llibres bilingües (català-àrab) dissenyats d'una manera atractiva i acolorida per a l'aprenentatge del català. Són pensats per usar-los en classes amb presència d'alumnat arabòfon amb l'interès d'establir un primer contacte afectiu no solament amb la llengua, sinó també amb la cultura catalana.

Aquests materials es fonamenten en dues premisses que considerem molt importants:

a) L'ús d'aquest material facilita una **escola inclusiva**. Els nouvinguts el treballen amb el grup classe per evitar al màxim la segregació i l'exclusió. Aquest desig és possible perquè els continguts d'aquests llibres segueixen les línies establertes pel currículum de primària. L'alumnat nou esdevé progressivament un membre més de la classe. En aquesta situació, el/la mestre/a té el repte de buscar noves maneres de procedir i d'establir nous valors, noves actituds i nous models de relació envers els altres i envers la societat que construïm.

b) És una **eina de comunicació amb la família** útil i reiteradament demandada. Facilita a l'escola la seva obligació de ser més propera, accessible i intel·ligible a les famílies, i assegura el dret fonamental, fins ara irresolt, de tenir accés en condicions iguals a la informació. A més, estableix un nou model de relació basat en la transparència que augmenta la confiança entre les famílies i l'escola: les famílies saben una mica més del que demana l'escola i l'escola informa totes les famílies de la mateixa manera. A l'últim, cal destacar que aquests llibres són concebuts per viatjar de l'escola a casa. Així, des de casa, les mares i els pares podran seguir amb facilitat el que es treballa a escola i, de

retruc, podran reforçar l'aprenentatge dels fills i de les filles. A més, si cal, ells mateixos podran reforçar el seu coneixement del català.

Ambdós llibres estan estructurats en tres grans apartats:

A. JUSTIFICACIÓ I METODOLOGIA D'APLICACIÓ:

1. Marc del projecte:
  - El canvi, la societat, l'escola i els valors.
  - El valor de la diversitat i del reconeixement.
  - El valor del diàleg amb les famílies.
2. Algunes orientacions metodològiques.
3. Orientacions didàctiques: activitats per treballar amb els llibres .

B. CONTINGUTS:

(Llibres *Hola, Nur!* i *La Nur aprèn*)

1. Una **presentació personal** per facilitar la coneixença dels infants.
2. Uns **centres d'interès**, segons el currículum de primària, amb:
  - 2.1. la **terminologia** i la corresponent **il·lustració** acolorida;
  - 2.2. tres **subapartats** per desenvolupar activitats complementàries: els "**conceptes associats**" (sinònims, antònims, adverbis, etc.); les "**accions**" (verbs relacionats amb els continguts), "**i també**", (altres complements del tema).
3. Uns **oasis**, un al final de cada tema, per treballar de manera més lúdica i refrescant algunes tradicions. En alguns es parla de festes populars, de les quals es relata l'origen i la manera tradicional de celebrar-les a Catalunya. També es relaciona la mateixa festa amb la manera de celebrar-la en altres països del món. S'acompanya d'altres elements del llenguatge oral, com jocs verbals, que sempre fan referència a la tradició concreta que es proposa.

C. GLOSSARI:

1. Orientacions metodològiques: (www.puntintercanvi.com)

Introducció.

L'escriptura àrab i normes per a la seva transliteració.

Pronunciació del català.

Taules de transliteració

2. Continguts: (Llibres *Hola, Nur!* i *La Nur aprèn*)

Un **diccionari** català-àrab i àrab-català amb les transcripcions fonètiques corresponents perquè tothom pugui llegir ambdues llengües.

A continuació, desenvolupem més idees de les implicacions d'aquesta aposta valenta i innovadora. Expliquem el significat de la interculturalitat, de l'escola i de la heterogeneïtat sociocultural i lingüística. Desglossem el valor de la diversitat, del reconeixement i del diàleg amb les famílies.

Marc del projecte

El canvi, la societat, l'escola i els valors

Al llarg de la història els canvis socials i culturals han influenciat els debats pedagògics i han modificat la manera de fer de l'escola. Actualment aquesta dinàmica de canvi continua i, de retruc, l'escola se'n fa ressò. Si el lloc on vivim ja no era socioculturalment homogeni, darrerament el multiculturalisme i el plurilingüisme s'estan accentuant. Conseqüentment, l'escola tampoc no és socioculturalment uniforme i necessita respondre adequadament a aquesta diversitat.

Cal tornar a enginyar nous plantejaments pedagògics, com ja succeí amb els programes d'immersió lingüística que reestructuraren tots els currículums, obligaren a fer el reciclatge i a iniciar noves metodologies i didàctiques. Ara cal una nova perspectiva i cal repensar l'escola perquè sigui inclusiva i perquè afavoreixi la igualtat d'oportunitats i un nou model de relacions.

Això significa que l'aprenentatge es desenvolupa en un ambient de respecte i de cooperació. Però aquests canvis no s'han d'aplicar només a les escoles o als grups classe amb presència de nens i nenes estrangers, sinó que requereixen profundes modificacions curriculars generals, a més d'un projecte global d'escola que posi èmfasi en la diversitat de sabers i en la participació i la valoració de tothom en igualtat. Una proposta intercultural ha d'esdevenir normal i ha de deixar de ser excepcional. Apreciar la diversitat i el dinamisme, establir vies de comunicació i d'intercanvi, ha de ser un valor en sintonia amb l'esdevenidor del món.

Cal, però, tenir ben clar l'autèntic significat de la paraula *interculturalitat* i especificar que una relació intercultural és, de fet, una relació interpersonal.¹ És a dir, les cultures, per exemple, la cultura russa i la cultura catalana, no tenen maneres de dialogar entre elles, perquè les cultures no parlen. A més a més, dins l'etiqueta cultura russa o cultura catalana o cultura qualsevol hi ha expressions singulars i particulars, això és, les persones que formen part d'una cultura no són totes idèntiques, com fotocòpies calcades² les unes de les altres, sinó que fan tries personals diferents. Així doncs, les persones amb diferents orígens, referents i tries personals sí que poden dialogar: són les que ho han de fer i les que ho van fent. En definitiva, amb qui hem de parlar és amb el veí o amb la veïna per mirar d'establir quin tipus de relació volem.

El valor de la diversitat i del reconeixement

Quan parlem de diversitat, no ens referim als "altres" diferents de "nosaltres", sinó al fet que tots i totes som diversos i diverses. La diversitat cultural, no l'entendem com un dèficit, sinó com una possibilitat d'obrir-nos a nous procediments i a nous coneixements.

Una anàlisi profunda de projectes elaborats a les escoles³ evidencia quatre maneres d'entendre la diversitat: la primera pensa que els/les alumnes diversos/es han d'aprendre de nosaltres; la segona fa un lloc als / a les alumnes diversos/es en la seva diversitat; la tercera potencia la creença que tothom aprèn dels / de les diversos/es, i, finalment, la quarta emfasitza el valor que totes i tots aprenem

---

¹ Per aprofundir-hi més, consulteu el desenvolupament de Soto, Pepi a "Interculturalidad: la variabilidad cultural como punto de partida para el desarrollo del currículum", dins Fernández Sierra, J (coord.), *El trabajo docente y psicopedagógico en educación secundaria*. Málaga: Aljibe, 1995. També es pot consultar Rodrigo Alsina, Miquel, *La comunicación intercultural*. Barcelona: Anthropos, 1999.

² Seguint el plantejament de Baumann, G., a *El enigma multicultural*. Barcelona: Paidós, 2001.

³ Soto, P., a "Proyectos y experiencias. Respuestas a las nuevas exigencias educativas", *Cuadernos de Pedagogía*, 315. Barcelona: juliol-agost de 2002.

de totes les altres persones. En aquesta proposta apostem per aquesta última opció, tenint en compte que a totes i tots s'hi inclou el personal docent amb el seu particular univers cultural. Cal recordar que cap grup classe no és, ni ha estat mai, homogeni i que sempre hi ha hagut diferències d'interessos, de motivació, d'estils d'aprenentatge, d'habilitats, d'actituds i de comportaments entre els components. Ningú, estranger o no, no és una persona buida: tothom té coses per aportar, i correspon al personal docent establir les línies d'actuació necessàries per fer emergir aquesta realitat i aprendre'n.⁴

Els coneixements reconeguts com a imprescindibles en el currículum són sovint limitats a unes fronteres simbòliques —occident, nord...— que propicien definicions col·lectives en oposició a una alteritat "indesitjable" i "per civilitzar".⁵ Aquesta construcció dualitza i simplifica el món perillosament. Aquestes creences repercuteixen en tots els àmbits de la nostra vida: per exemple, les llengües que estudiem o que desitgem estudiar o que ens trobem quotidianament en la publicitat, en la música, etc., acostumen a ser d'origen europeu. Davant aquesta realitat històrica cal establir línies de treball per canviar positivament l'estatus i el prestigi social d'alguns grups d'humans i de les seves llengües.

Malauradament, una de les tendències del sistema educatiu és incrementar i refermar la valoració de coneixements i de llengües només occidentals. Aquestes actuacions informen els infants, futurs adults i constructors de la societat del demà, de la dualització del món esmentada. Soto i Tovías⁶ assenyalen que "*el niño a esa edad no percibe diferencias culturales, sólo el color de la piel: el adulto es clave en la transmisión de valores enculturadores en relación a la convivencia*", és a dir, el fenotip és buit de valors per als infants i només se n'omple amb les actituds discriminatòries a la societat i a l'escola, ja que formen part dels aprenentatges dels infants i poden influir en les seves relacions socials d'avui i de demà.

---

⁴ Recomanem la lectura de l'article "Recetas para esquivar el gueto", *El País*, 22 de febrer de 2004.

⁵ Per a més informació consulteu Alegret, *Cómo se enseña y se aprende a ver al otro*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1991.

⁶ Soto, P., i Tovías, S., "Explorando las posibilidades de un mundo multicultural en Educación Infantil", dins Antón, M., i Moll, B. (coord.), *Educación Infantil. Orientaciones y recursos (0-6 años)*. Barcelona: Ciiss-Praxis 541, 2000.

El reconeixement, a l'escola i a la societat, de llengües i de cultures fins ara infravalorades potencia l'autoestima, la seguretat i l'autoconfiança de les persones que pertanyen a aquests col·lectius i, a més, combat els prejudicis i la discriminació. Hi ha observacions⁷ que demostren que, davant l'existència de detalls aparentment insignificants, s'han produït canvis espectaculars d'actitud. Aquesta aposta és un pas cap a l'apoderament⁸ i cap a la transformació de l'escola en un motor integrador i igualador d'oportunitats.

El valor del diàleg amb les famílies

Sovint s'afirma que les famílies dels alumnes i de les alumnes estrangers no mostren gaire interès i que de vegades no s'ocupen gaire del que fan els fills i les filles a l'escola. Sovint, davant d'actituds familiars desconegudes o diferents, hi ha la creença que no saben educar bé. Això succeeix quan s'oblida que l'escola és, de fet, com una *cultura* amb una manera de fer pròpia que no és universalment compartida; de fet, d'escola a l'escola hi ha variacions importants en les maneres de fer. Per tant, les famílies que acaben d'arribar han d'aprendre de nou tot el que fa referència a l'escola i a l'educació en el nou context sociocultural, ja que potser no és vàlid el que sí que ho era en la societat d'origen.

Estudis de camp amb aquestes famílies⁹ sobre les seves expectatives de l'escola ens informen que el que succeeix és al contrari i que, malgrat els obstacles amb els quals s'enfronten i l'estructura desigual d'oportunitats, en el seu

---

⁷ Segons Rancé, Lluïsa, a "De la exclusión a la ciudadanía intercultural. Retos, posibilidades y limitaciones de nuestras escuelas", dins Morollón, Mar (coord.), *Cuadernos de Pedagogía*, 315. Barcelona: Praxis juliol-agost de 2002.

⁸ El TERMCAT ha traduït el terme anglès *empowerment* per *apoderament*, que significa "procés pel qual una persona o un grup social adquireix o rep els mitjans per enfortir el seu potencial en termes econòmics, polítics o socials". És una paraula molt utilitzada en la pedagogia crítica que simplifica un pensament social.

⁹ Valcárcel, R., a *Etnografía de las familias inmigrantes marroquines. Trabajo de investigación de Master en Antropología Aplicada*, UAB, 1999.

projecte migratori hi ha unes expectatives educatives molt altes i, a més, encoratgen els fills i les filles a aprofitar al màxim els recursos disponibles.

Ara bé, no podem basar les nostres relacions amb les famílies a explicar i esperar que ho acceptin tot passivament. Cal fomentar la participació i cal escoltar. S'ha de partir d'una actitud positiva i valorativa per establir un diàleg des d'una posició d'igualtat, de respecte i de reconeixement. Cal traçar dos moviments en direcció convergent: el centre escolar va cap a la família, i aquesta, cap al centre.

A més, el fet d'obrir l'escola a les famílies ens ofereix informació dels diversos sabers, cosa que ens aproxima a una idea de diversitat vertadera. Si volem conèixer els móns en els quals habiten els/les nostres alumnes, no cal anar a buscar en un llibre informació de manifestacions culturals habitualment homogeneïtzades i, probablement, estereotipades. Tampoc no cal escoltar només els "representants" de les cultures amb les seves versions particulars, sinó que cal potenciar que siguin les famílies les que expliquin les seves singulars opcions de vida, opcions que reforçaran la idea de la diversitat.¹⁰

Com a apunt final sobre la diversitat caldrà observar que moltes vegades aquestes persones, un cop són a la destinació, reinterpreten les seves vides agafant aspectes del que saben del lloc on vénen i aspectes del que aprenen al nou lloc, segons una tria de valoracions personals. Consegüentment, aquestes persones estan immerses en un ric procés creatiu i transformador.

---

¹⁰ Soto, P., i Tovías S, op. cit. (n. 6).

Algunes orientacions metodològiques

- Cal tenir present que per a la persona que acaba d'arribar i s'incorpora a primària la principal dificultat és la diferència lingüística i/o el desconeixement d'una llengua romànica. No hi ha un problema de dèficit intel·lectual ni de privació ni d'incompatibilitat cultural. Només en alguns casos hi ha diferències de nivell a causa de l'experiència d'escolarització prèvia. Per tant, la primera línia d'actuació s'encaminaria a evitar l'aïllament i a integrar-los a l'aula, perquè és un material per treballar conjuntament. La interrelació de tots els alumnes beneficia tothom: els uns, per l'oportunitat d'aprendre la llengua, i els altres, per l'oportunitat d'obtenir sabers i d'adquirir estratègies indispensables en la societat del futur.
- Aprofitar la diversitat és tenir capacitat de resposta en les diferents situacions. S'ha de ser flexible per articular estratègies, espais i moments que incorporin les particularitats.
- Cal tenir present que per optimitzar l'ús d'aquesta proposta s'haurà de fer una prioritització de temes i de continguts, així com una seqüenciació d'activitats adaptades a la programació de l'aula.
- Cal flexibilitzar les agrupacions en el grup classe, nivell o cicle, així com les programacions, el temps d'aprenentatge, els ritmes i els processos d'avaluació d'acord amb les necessitats.
- Cal atendre la diversitat de necessitats educatives a partir de la potenciació d'estructures d'aprenentatge cooperatiu i d'ajut mutu i programació multinivell, i de dinàmiques de treball per racons, tallers, projectes, etc.
- És convenient atendre la diversitat amb el major nombre d'eines possible. Aquests llibres, per exemple, són una eina de doble objectiu: els/les nens/es i les seves famílies segueixen les demandes de l'escola i, per als companys,

és una oportunitat d'adquisició de coneixements a través de la comparació.

- A més, en la tendència que cada vegada més es va incorporant a les escoles el nou alumnat, l'atenció a la diversitat requereix que tothom hi estigui implicat. Els equips directius, el professorat de suport, els mestres especialistes, els tutors i les tutores, haurien de conèixer aquesta proposta per poder-la aprofitar simultàniament amb el professorat responsable de l'acollida.
- És important que l'aula estigui ambientada amb elements de les llengües i cultures de procedència dels nous alumnes; així el/la nen/a no es troba en un entorn estrany.¹¹ Es pot comptar amb la col·laboració de les famílies.
- Animem, a més, a obrir les portes de la classe a les famílies (a totes, no solament les estrangeres) perquè observin el que s'hi fa i perquè participin en els seus sabers donant suport als seus infants. Els pares i les mares també poden ensenyar, per exemple, quines solucions donen als aspectes vitals, explicant la seva feina o la celebració d'una festa.¹²
- Caldrà treballar des de les diferències i les semblances del grup classe i les seves famílies. S'ha de fer un exercici de comparació de les diferents respostes que dóna cadascú a les necessitats humanes (alimentació, habitatge, roba, maneres de relacionar-se i de fer festa, manifestacions artístiques i culturals com contes i cançons, llengües, estris i eines, etc.); en definitiva, s'han d'incorporar altres sabers.¹³
- Es poden portar objectes de casa a l'escola, com, per exemple, fotos, estris, eines, vestits, música, menjar, llibres, etc., per ensenyar-los i explicar-los als companys i a les companyes.

---

¹¹ Recomanem tenir disponibles materials en dues o tres llengües. Podem consultar el fons en àrab al catàleg de les biblioteques municipals, <www.diba.es/biblioteques/default.asp>. A més, a les llibreries Baïbars (c/ Muntaner, 337, Barcelona) o La Casa del Libro Árabe (c/ Montserrat, 2, Barcelona) es pot trobar material divers, així com contes populars i universals i cançons per a infants, tot en àrab.

¹² Ibid., 2

¹³ Soto, P., i Tovías, S., op. cit. (n. 6).

- Es pot potenciar la trobada de les famílies al mateix centre amb la creació d'un espai fix i adequadament ambientat perquè els pares i les mares i, si cal, les nenes i els nens i els/les mestres, puguin dialogar sobre els temes que els preocupen o els interessin. En definitiva, es tracta d'un espai d'informació i d'intercanvi.
- A més, en cas necessari, l'escola pot cedir un espai als pares i a les mares que necessiten aprendre la llengua vehicular tenint en compte que poden fer servir el llibre que presentem. A més, no cal dir que els pares i les mares estrangers també poden ensenyar la seva llengua d'origen a altres pares i mares que la vulguin aprendre.
- L'escola també pot obrir-se a les entitats que moltes vegades treballen amb els infants o els pares i les mares del centre. L'escola pot fer un treball de comunicació a l'entitat presentant el llibre que utilitza i explicant com treballa la diversitat. Si els infants estan aprenent la llengua d'origen en aquest centre, poden fer servir el mateix llibre de la classe. Si els pares i les mares aprenen català, també poden usar-lo.
- Podríem concloure que l'escola ha d'esdevenir el lloc de trobada que celebra la heterogeneïtat sociocultural. Totes les accions pedagògiques han de ser dirigides a la totalitat de famílies i d'alumnes, d'allí, d'aquí i de més enllà. L'escola ha de recollir la individualitat, la singularitat de cadascú, saber què pensa i què fa cadascuna en lloc de basar-se en percepcions. Cal crear espais que afavoreixin la comunicació, la interacció i la participació.

---

¹⁴ Recomanem la lectura del llibre de Sánchez, R. *L'àrab. Estudi comparatiu entre la gramàtica del català i la de l'àrab*. Col·lecció "Llengua, immigració i ensenyament del català", núm. 2. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família, 2003.

¹⁵ Tot i que al Marroc hi ha una nova política lingüística i s'està introduint l'ensenyament de l'amazight, ara per ara no- més es tracta d'una experiència pilot que es duu a terme en algunes escoles.